A young boy with short brown hair and a serious expression is sitting at a desk, reading a book. He is wearing a white t-shirt with pink sleeves. The background is a simple, light-colored wall with some faint blue and green marks. The text is overlaid on the right side of the image.

**“So you want to
be a social worker”**

Sociaal werk: een methodiek in relatie (en kort bij de mensen)

Joost Bonte

5 juni 2015

Geschiedenis

<i>Fase</i>	<i>Tijdperk van</i>	<i>Kenmerken</i>	<i>Betrekking professionals-burger</i>
1945-1965	Wederopbouw	Bevoogding	ERBOVENOP
1965-1985	Emancipatie	Identificatie	ERNAAST
1985-2002	No-nonsense/ markt	Distantie	ERVANONDER
2002-...	Herontdekking van leefwereld	Betrokken professionaliteit	EROPAF

Wij zijn allen geroepen,
misschien zelfs uitverkoren.

Goedheid viel ons ten deel,
dienstbaarheid werd onze missie

Waar (proberen) we aan (te) voldoen?

Aan die zaken waar volgens
velen niet kan aan gewerkt
worden ! ?

"De functie van het werk is mensen te ondersteunen bij het oplossen van en omgaan met problemen en verstoringen in hun functioneren in wisselwerking met hun [sociale omgeving](#). De maatschappelijk werker beoogt met zijn hulpverlening het sociaal functioneren van personen of de wisselwerking tussen personen en hun sociale omgeving te verbeteren. De realisering van dit doel vormt een gezamenlijke activiteit van de maatschappelijk werker en de betrokkene(n)"

"The social work profession promotes social change, problem solving in human relationships and the empowerment and liberation of people to enhance well-being. Utilising theories of human behaviour and social systems, social work intervenes at the points where people interact with their environments. Principles of human rights and social justice are fundamental to social work" (IASSW, 2011)

De doelstellingen

- contact krijgen
- relatie opbouwen
- zicht krijgen op mensen en hun situatie
- mensen ondersteunen
- het tot stand brengen van communicatie tussen de mensen en hun omgeving en/of milieu
- door samenwerking, signaalfunctie en belangenbehartiging

Emancipatorisch werken:

Proces van maatschappelijke bevrijding en ontvoogding met maximale zelfontplooiing tot doel

- Adorno: “opvoeden tot mondigheid”:

- Freire: “pedagogie der onderdrukten”

Emancipatie betekent het loskomen uit de gesloten samenleving waar externe machtsblokken het denken proberen te leiden. Daar tegenover staat het zelf(standig) denken(de individu) en meteen ook het aanvaarden van de consequenties van dit denken

- an-archistisch: los komen van elke hiërarchie die in jouw plaats denkt of handelt (Naom Chomski)

Emancipatorisch werken:

Doen wij dit?

- Aan-/inpassen ipv ontvoogden/bevrijden?
- Sociale vaardigheden – attitudes training
- Corrigeren/sanctioneren

En empoweren?:

Het gebruik maken en ontwikkelen van zijn capaciteiten om in economisch, sociaal en politiek opzicht actief mee gestalte te geven aan zijn eigen leven en dat van de gemeenschap waarvan men deel uitmaakt.

- zelfsturend?
- Zelf verantwoordelijkheid dragen?
- En wat als het ons niet goed uitkomt?

De basis van onze methodiek

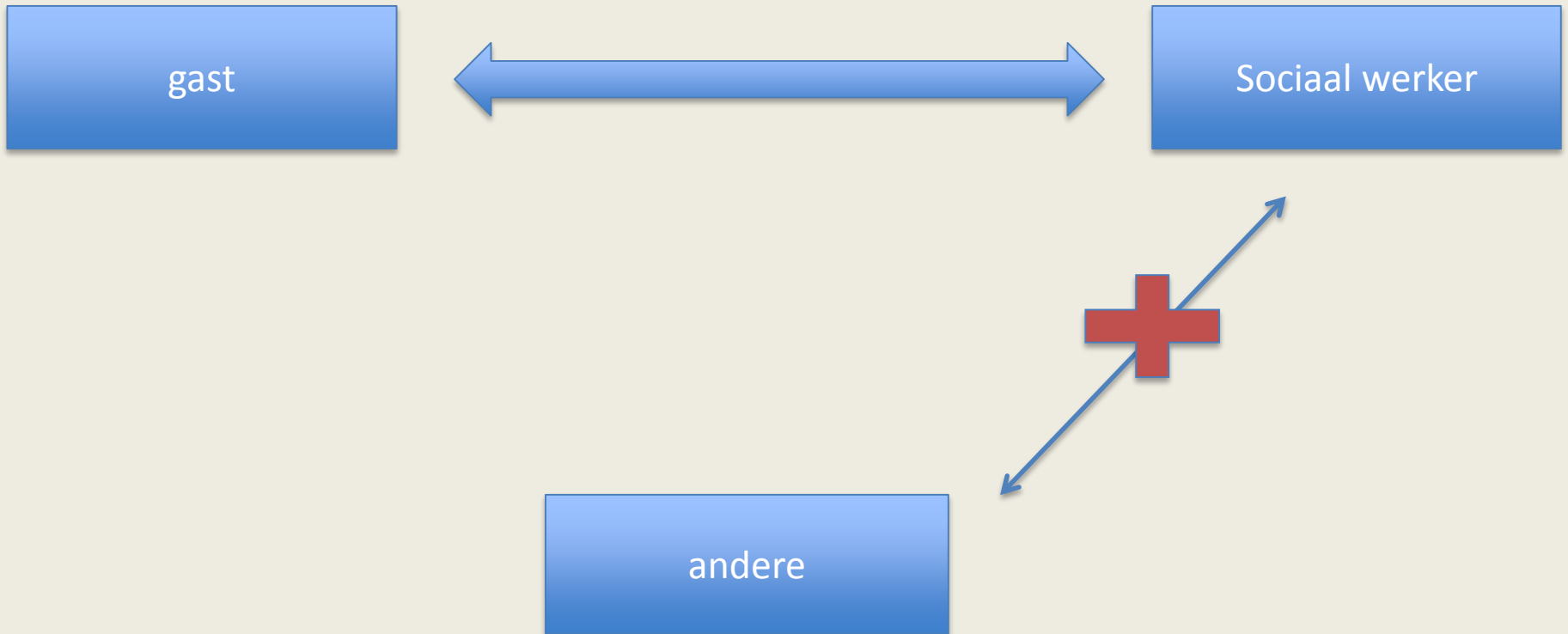
De relatie

Voorwaarde: SW artikel 458

Noodzakelijk maar lastig

BG

presentiewerk

versus

(gekend) sociaal werk

Vergelijkende kenmerken

- de startfase van de interventiebenadering kenmerkt zich meestal door een professioneel, gereguleerde kennismaking met de situatie van nieuwe cliënten (intakes)
- bij het presentiewerk staat de exposure - het zich bloot stellen aan, zich onderdompelen in - centraal

- Sociaal werk vertrekt vanuit een visie op sociale problemen, vanuit een probleemoriëntatie
- presentiewerk vertrekt niet vanuit een probleemfocus, maar vanuit kansen en opportuniteiten, vanuit een betrokkenheid, zowel sociale problemen als niet-problematische aspecten van het leven kunnen aan bod komen

- problemen worden in het sociaal werk door een juiste herformulering en diagnose behandeld, voorkomen of genezen ; het gaat hierbij vooral om vertaalslagen, waardoor sociale problemen toegankelijk worden gemaakt voor een theoriegeleide diagnostiek
- de presentiewerker werkt zonder vaststaande agenda, de agenda wordt bepaald door wat de ander aan de orde stelt, en wel zoals de andere zaken aan de orde stelt.

- de remedie is meestal een combinatie van wat de cliënt wenst te bereiken en wat langs methodische weg haalbaar is, wat gemaakt, beheerst of minstens op goede gronden voorspeld kan worden
- de presentiewerker bouwt het begrip op vanuit de termen en binnen het perspectief zoals ze worden aangereikt, niet vanuit een achterliggend (theoretisch) kader

- om problemen opgelost te krijgen, voegt men volgens een tevoren opgesteld plan tijdelijk bepaalde expertise aan het cliëntsysteem toe

- hierdoor heeft de presentiewerker geen geprivilegeerde positie, gebruikt hij/zij geen (over)macht

- om voor hulp in aanmerking te komen dient men zich als potentiële cliënt aan te passen aan procedures, doelen, methodieken en bureaucratische redelijkheid
- de doelen krijgen gestalte in een losse overleg – en beraadsvorm

- Het sociaal werk beschikt slechts over geplande, beschotte en berekende tijd
- kenmerk van de presentie-benadering is het weinig begrensd in tijd zijn ; betekenissen die zingevend zijn, laten zich immers nauwelijks met gepland geweld tevoorschijn roepen

- is gericht op het doen verdwijnen van iets, zoekmaken van leed en verdriet
- de presentiewerker begrenst zijn aanwezigheid weinig in tijd, in duur, en bindt zich nauwelijks aan het vervuld-zijn van strikte voorwaarden

- Voorwaardelijk: aan bijna elke tussenkomst worden voorwaarden gekoppeld
- onvoorwaardelijk : dat betekent niet dat alles kan of aanvaardbaar is, maar wel dat de presentiewerker niet is gebonden aan allerlei regels die zijn aanwezigheid moeten rechtvaardigen

- Men kan de zorg en betrokkenheid snel verspelen
- de aandacht en de zorg van de presentiewerker hoeven niet verdiend te worden en kunnen niet gemakkelijk verspeeld worden, hij/zij is betrouwbaar maar zeker niet onkritisch of flauw

- oplossen van problemen onder het gezichtspunt van maken en beheersen

- oplossen van problemen onder het gezichtspunt van er-zijn-voor

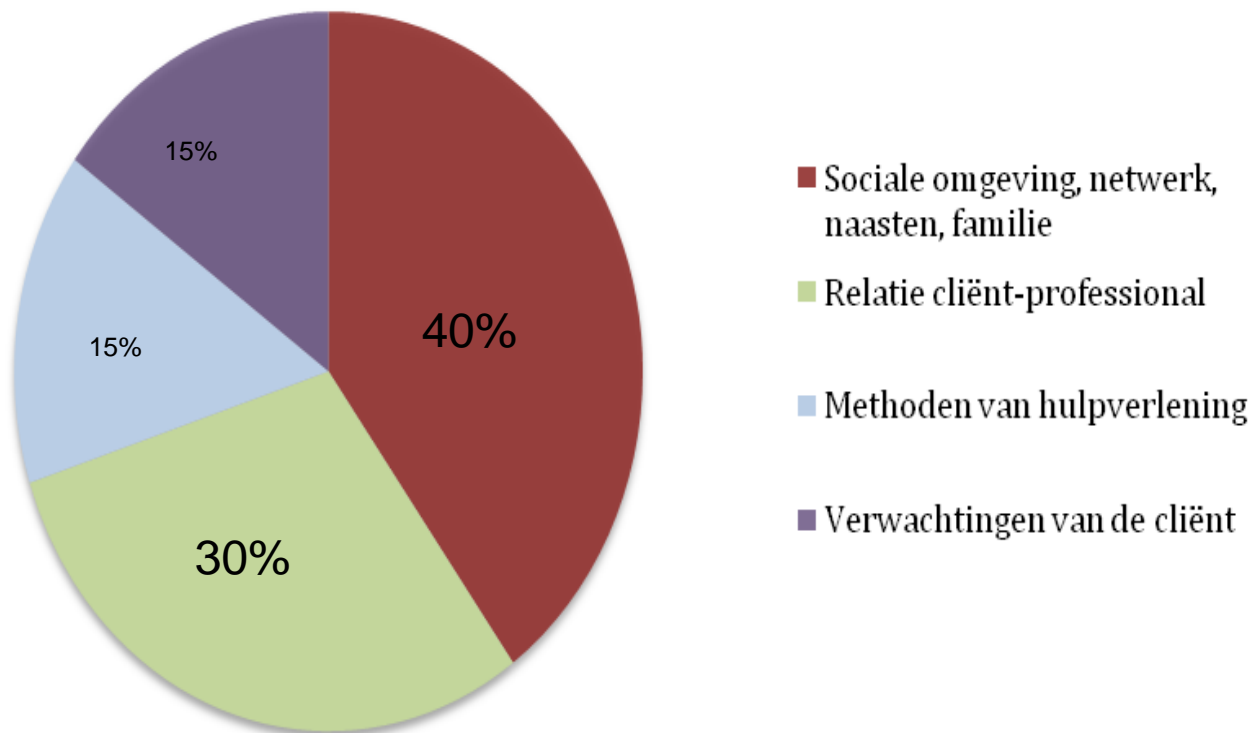
- aanbod van financieel en instrumenteel kapitaal

- aanbod van sociaal-cultureel kapitaal

Wat draagt bij tot verandering 'ten goede' van cliënt?

Kieran McKeown, 2000

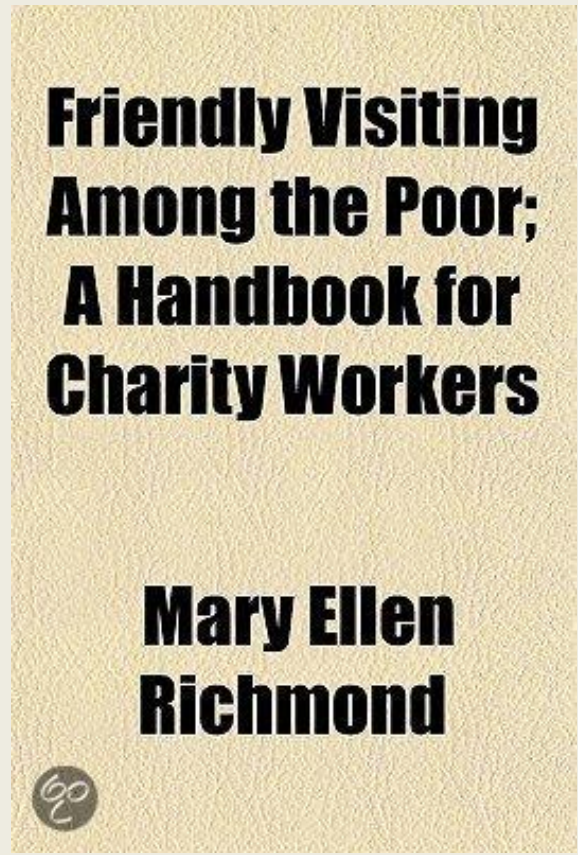
Waarom outreach?

- Niet bereikte groepen: eigen dienst en samenleving
- De relatie werkt! (leefwereld, waarden en normen)
- Probleembesef?
- Vinger aan de pols: beleid
- Info, preventie en advies: ter plaatse
- Verbindend werken met buurt
- Doorverwijzing en toeleiding
- Afstemmen eigen aanbod

Waarom outreach?

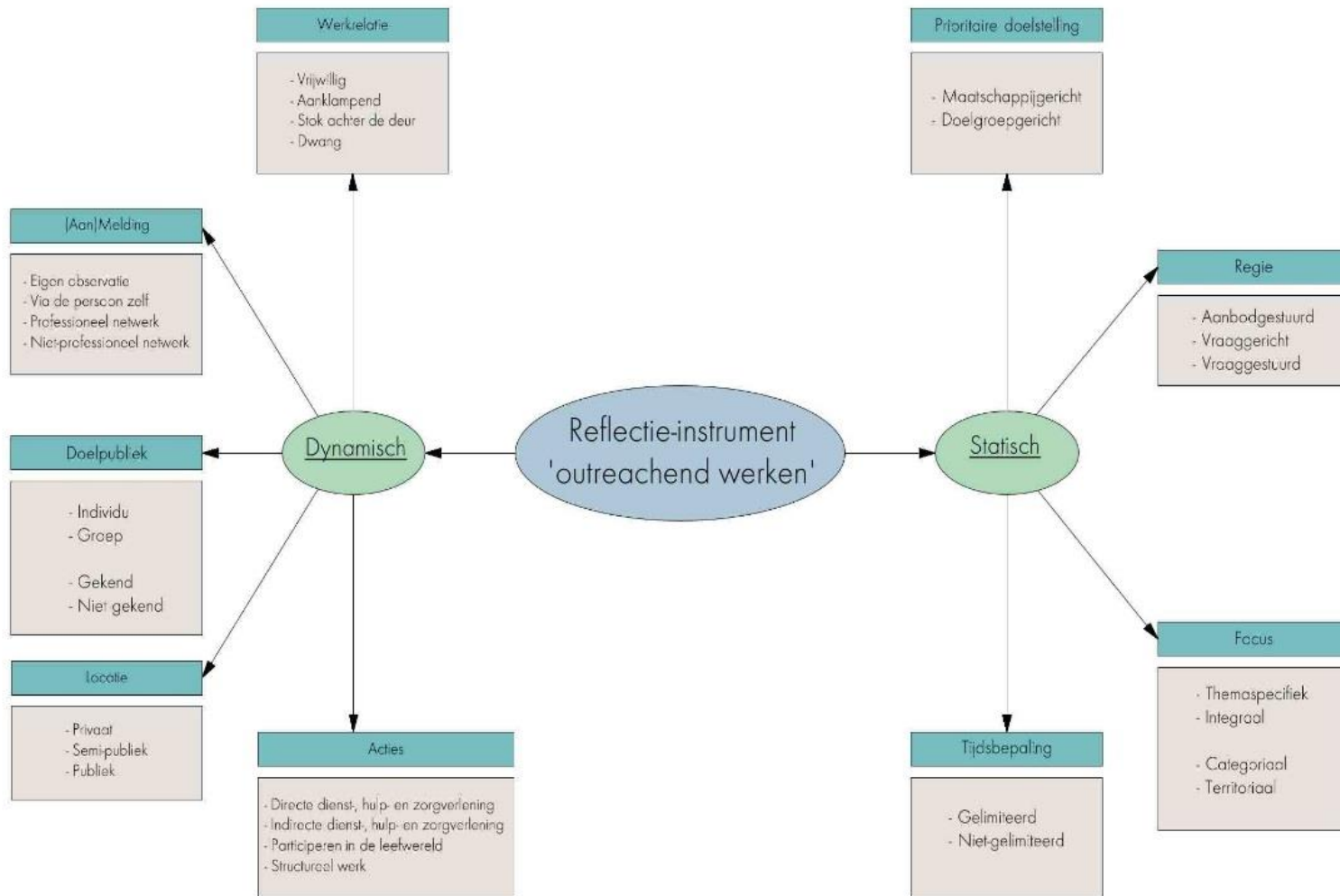
Waarom outreach?

Hoe er aan beginnen

- Nood aan kader
  - Om doelstellingen zuiver te krijgen
  - Om ondersteuning te kunnen organiseren
  - Om de inbedding in de organisatie te kunnen verwezenlijken

Parameter 1

Werkrelatie:

- Vrijwillig
- Aanklampend
- Stok achter de deur
- Dwang

Parameter 2

(Aan)melding:

- Eigen observatie
- Via de persoon of doelgroep zelf
- Professioneel netwerk
- Niet-professioneel netwerk

Parameter 3

Locatie:

- Privaat
- Semi-publiek
- Publiek

Parameter 4

Acties:

- Directe dienst-, hulp- en zorgverlening
- Indirecte dienst-, hulp- en zorgverlening
- Participeren in de leefwereld
- Structureel werk

Parameter 5

Doelpubliek:

- Individueel of groepsgericht
- Gekend en niet-gekend

Parameter 6

Prioritaire doelstelling:

- Maatschappijgericht
- Doelgroepgericht

Parameter 7

Regie:

- Aanbodgestuurd
- Vraaggericht
- Vraaggestuurd

Parameter 8

Focus:

- Themaspecifiek
- Integraal

- Categorieaal
- Territoriaal

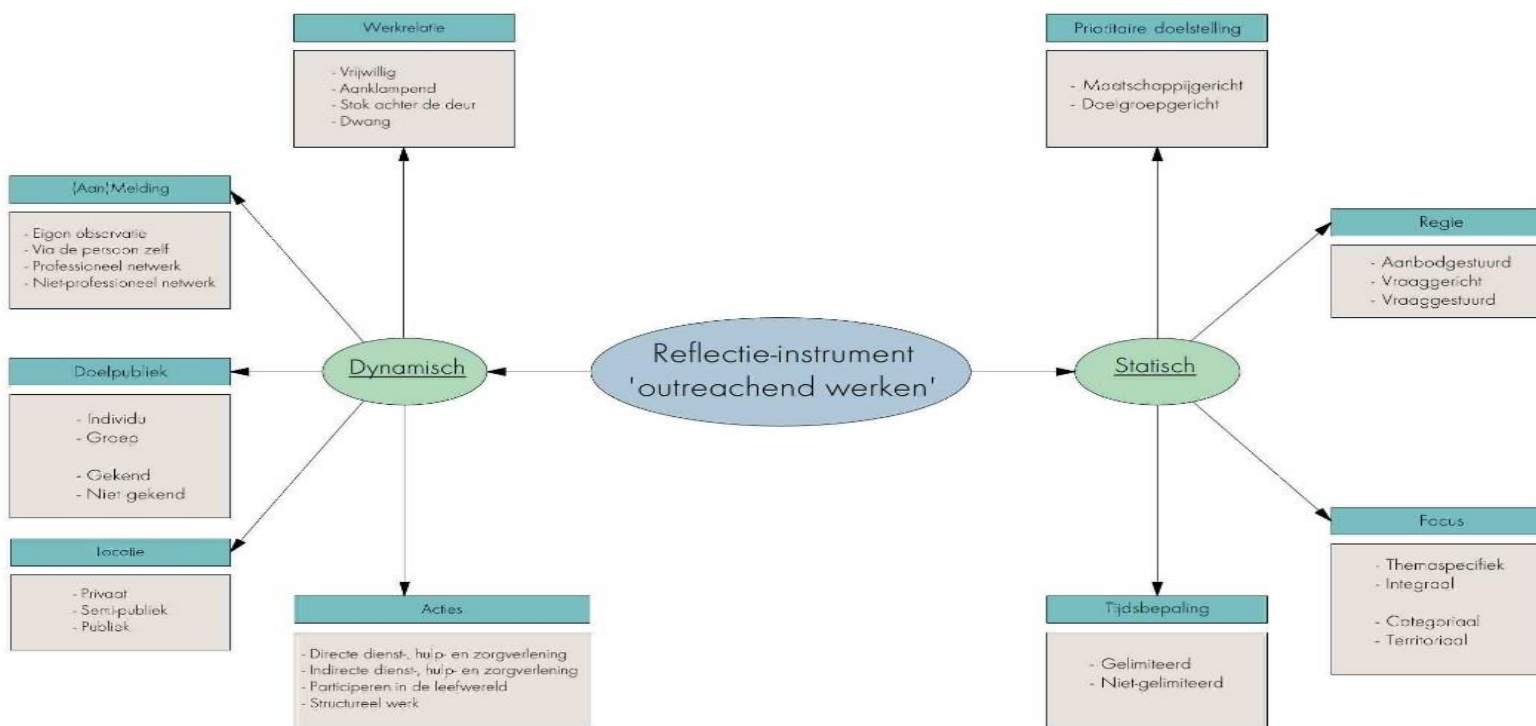
Parameter 9

Tijdsbepaling:

- Gelimiteerd
- Niet-gelimiteerd

Praktijkkader

Definitie

“Outreachend werken is een **werkwijze**, die uitgaat van een **actieve benadering** en gericht is op het **bevorderen van welzijn**. De werker vertrekt vanuit de **participatieve basishouding** en richt zich op **kwetsbare doelgroepen die niet of ontoereikend bereikt** worden door het huidige dienst-, hulp- en zorgverleningsaanbod. Dit door zich te begeven **in hun leefwereld met erkenning van de daar geldende waarden en normen**. Met outreachend werken streeft men naar een **wederzijdse afstemming** tussen de doelgroep, hun netwerk, het maatschappelijk aanbod en de ruimere samenleving.” (Dewaele, De Maeyer & Beelen, 2012)

au
th
en
tic
ite
it

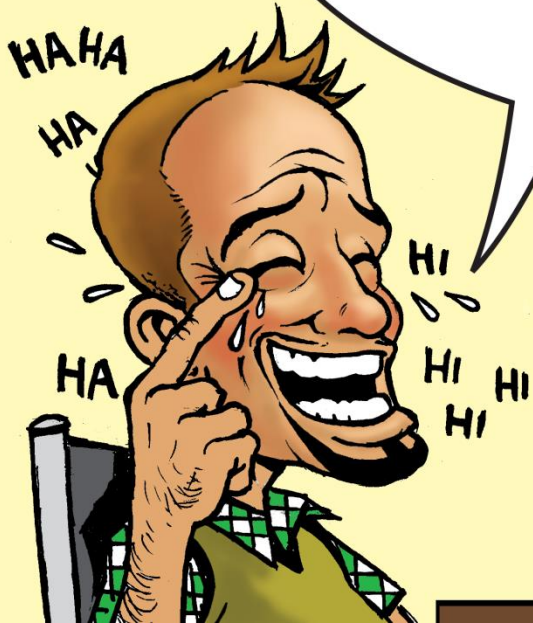
bet
ro
uw
ba
arh
eid

e
m
p
a
t
h
i
e

IK WEET HET WEL,
HET IS HEEL TRIESTIG
WAT JE OVERKOMEN IS,
MAAR JE ZEI HET ZO GRAPPIG
...

geli
jkw
aar
dig
heid
d

onv
oor
wa
ard
elij
khe
id

o
p
e
n
h
e
i
d

Pos
itie
ve
ing
est
eld
hei
d

Professionele nabijheid

r
e
s
p
e
c
t

De tien geboden van Marlieke De Jonge

Gij zult een probleem niet problematiseren (het leven van uw klant is al moeilijk genoeg).

Gij zult niet veroordelen, noch in woorden, noch in daden.

Gij zult uw klant niet tot zorgobject maken, maar hem horen, zien, en respecteren als partner.

Gij zult uw klant niet anders behandelen dan u zelf behandeld wilt worden.

Gij zult geen onbegrijpelijke taal gebruiken.

Gij zult niet interpreteren zonder navragen.

Gij zult uw eigen grenzen respecteren en expliciet maken.

Gij zult uw klant niet genezen, doch hem helpen zijn weg te vinden.

Gij zult de wereld van uw klant groter zien dan de gezondheidszorg.

Ten slotte zult gij leren leven met de realiteit van onzekerheid en onmacht – uw klant moet dit ook.

1. Sluit niet uit/ga op zoek
2. Kies de kant van je klant
3. Leer weer luisteren
4. Leg jezelf in de weegschaal
5. Vereenvoudig
6. Ken de regels maar koester de uitzondering
7. School bij, blijf leren
8. Verantwoord je en eis je plaats op
9. Werk aan een visie
10. Hoed je voor een Mexicaans leger

00. Herstel/houd het beroepsgeheim (SW artikel 458) in ere: het fundamentele handelingskader

The sad truth is that most evil is done
by people who never make up their
minds to be good or evil
(Hannah Arendt)